

PIOTR SZEFLIŃSKI

Politechnika Łódzka

Zakład Akademickiej Sieci Bibliotecznej

Centrum Komputerowe

Spółeczeństwo informacyjne – o czym biblioteka XXI wieku powinna wiedzieć?

Hasło „Spółeczeństwo informacyjne” (nazywane dalej SI) jest dość powszechnie znane.

Ale czy wiemy, co ono oznacza i co dokładnie może pod nim się kryć ?

Referat dokonuje próby syntezy kilku oficjalnych dokumentów i projektów dotyczących tematyki społeczeństwa informacyjnego ze zwróceniem uwagi na usługi biblioteczne oraz na konsekwencje i szanse jakie w związku z tym pojawiają się dla biblioteki XXI wieku.

1. Definicja Spółeczeństwa Informacyjnego (e-society)

Mimo, że termin „spółeczeństwo informacyjne” jest znany od dłuższego czasu, nie doczekał się on jednoznacznej definicji. Jest tak być może dlatego, że SI jest pojęciem bardzo szerokim, obejmującym swym zasięgiem znaczny obszar życia społecznego, politycznego i gospodarczego. Pewną manierą jest określanie dziedzin społeczeństwa informacyjnego przedrostkiem „e-”, co zostało prawdopodobnie zaczerpnięte od określenia usługi poczty elektronicznej jako „e-mail”, czyli „*electronic mail*”. Co prawda pojęcie *e-society* nie oznacza dokładnie społeczeństwa elektronicznego, ale przedrostek nie tylko przyjął się dla tego terminu, ale również jest stosowany do bardziej szczegółowo określanych dziedzin społeczeństwa informacyjnego, takich jak: *e-government* (elektroniczna administracja), *e-work* (telepraca), *e-science* (zaplecze informatyczne nauki), *e-learning* (zdalne nauczanie), *e-health* (usługi służby zdrowia świadczone drogą elektroniczną), *e-transport*, *e-tourism*, *e-business* i wiele innych.

Warto jednak zwrócić uwagę przynajmniej na niektóre z definicji społeczeństwa informacyjnego:

- „*Spółeczeństwo informacyjne to społeczeństwo, które nie tylko posiada rozwinięte środki przetwarzania informacji i komunikowania, lecz środki te są podstawą tworzenia dochodu narodowego i dostarczają źródła utrzymania większości społeczeństwa.*” (Goban-Klass / Sienkiewicz 1999)
- „*Ogół ludzi mających powszechne i łatwe możliwości komunikowania się oraz dostęp do potrzebnych informacji poprawiających warunki życia, wykonywanie pracy oraz wypełnianie powinności obywatelskich*” (II Kongres Informatyki – raport)
- *Spółeczeństwo informacyjne z punktu widzenia teorii ewolucji społeczeństw jest to społeczeństwo postindustrialne (po agrarnym i industrialnym).*
- *Spółeczeństwo informacyjne z punktu widzenia społecznego to społeczeństwo w któ-*

rym zdecydowana jego większość posługuje się ICT (Information and Communication Technology).

Wszystkie te definicje kładą nacisk na różne aspekty omawianego pojęcia. Pierwsza z nich zwraca uwagę na gospodarczy aspekt pojęcia SI, druga i czwarta natomiast odnosi się bardziej do obszaru życia społecznego.

Ważnym i nieodłącznym aspektem SI jest pojęcie **cyfrowego wykluczenia** (*Digital divide, e-inclusion*). Jest to jedno z największych zagrożeń SI polegające na rozwarstwieniu społecznym wynikającym z informatycznego analfabetyzmu, czyli braku umiejętności posługiwania się technologiami informatycznymi (ICT). Potencjalne przyczyny powstawania wykluczenia cyfrowego to przede wszystkim bariery społeczne, ale nie tylko. Mogą być nimi również :

- warunki ekonomiczne,
- brak możliwości technicznych,
- wiek,
- status społeczny,
- niepełnosprawność,
- bariery mentalne,
- niedostatki w wykształceniu (również językowym).

Jednym ze środków budowania SI, a jednocześnie przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu jest tworzenie Publicznych Punktów Dostępu do Internetu, tzw. PIAP (*Public Internet Access Point*). Charakterystyczne jest, że zgodnie z raportem unijnym (e-inclusion EU 09.2001) [8] w roku 2001 biblioteki publiczne były najbardziej popularnym punktem dostępu do Internetu w Unii Europejskiej. To po kilku latach zdecydowanie zmieniło się, o czym będzie mowa później.

Wykluczenie cyfrowe może dotyczyć nie tylko obywateli, ale również całych społeczności, a nawet państw słabiej rozwijających gospodarkę opartą na nowoczesnych technologiach i wiedzy. Dlatego problematyka SI znajduje również wysoki priorytet w działaniach Unii Europejskiej oraz polskiego rządu.

Dokument „Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska na lata 2004-2006” opracowany przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji w grudniu 2003 wskazuje jako priorytetowe w zakresie SI, następujące obszary działań:

- *powszechność dostępu do treści i usług udostępnianych elektronicznie,*
- *tworzenie szerokiej i wartościowej oferty treści i usług dostępnych w Internecie,*
- *powszechna umiejętność posługiwania się teleinformatyką.*

Można potraktować te priorytety jako swoistą definicję SI realizowanego w Polsce.

2. Biblioteki w statystykach społeczeństwa informacyjnego

Z racji dużego znaczenia bibliotek publicznych w obszarach funkcjonowania społeczeństwa informacyjnego, poświęca się im uwagę w większości raportów dotyczących SI.

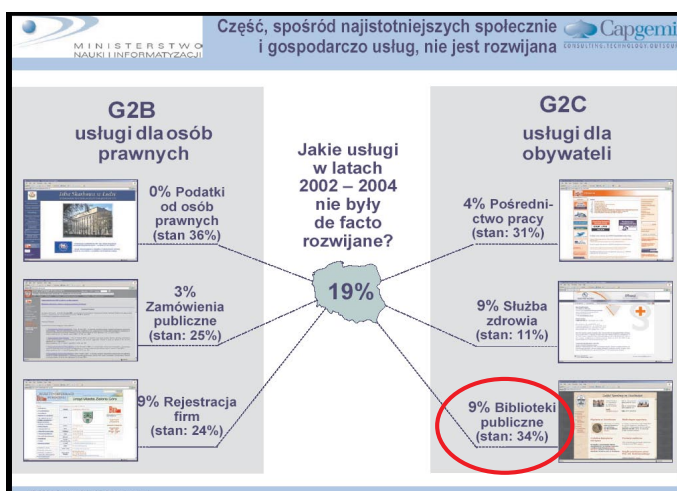
Jeden z pierwszych znaczących raportów dotyczących SI w Polsce – Raport CapGemi-

ni „Rozwój eGovernment w Polsce 3 edycja badań eEurope”, wykonany na zlecenie Ministerstwa Nauki i Informatyzacji w lipcu 2004 wskazuje usługi bibliotek publicznych jako jedną z ważniejszych usług SI i jest ona w swojej grupie najbardziej rozwinięta (Rys.1). Wynik 34% dla usług bibliotek publicznych oznacza, że w próbie badanych bibliotek 34% z nich oferowało przeszukiwanie katalogu bibliotecznego i realizację wypożyczeń międzybibliotecznych. Nie jest to jednak bardzo budujący obraz zwłaszcza, że do badań brano pod uwagę tylko biblioteki publiczne w miastach wojewódzkich oraz biblioteki akademickie.

Rys. 1. Raport Cap Gemini 2004 „Rozwój eGovernment w Polsce” (1)

Ten sam raport przedstawia stopień rozwoju usług SI na przestrzeni lat 2002-2004 w Polsce. Przy średnim rozwoju usług publicznych w Polsce ocenionym na 19%, biblioteki publiczne zanotowały wzrost poziomu świadczonych usług jedynie o 9% (Rys.2)

Rys. 2. Raport Cap Gemini 2004 „Rozwój eGovernment w Polsce” (2)

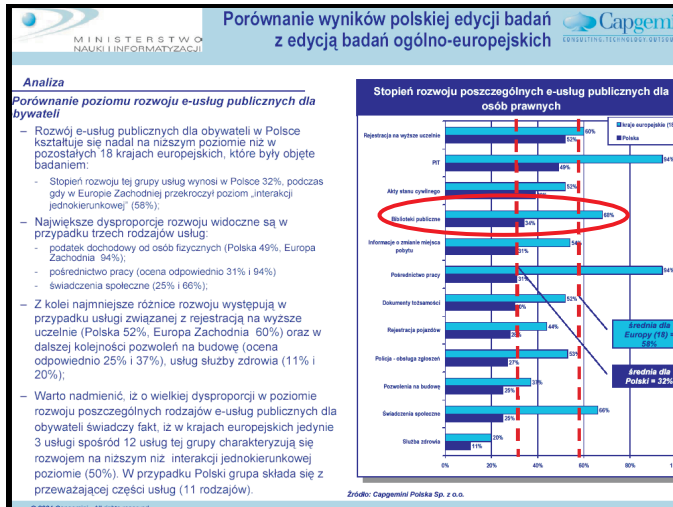
W związku z tym usługi bibliotek publicznych zostały zakwalifikowane do usług naj-

slabiej rozwijających się, co jeszcze dobitniej pokazuje prognoza ich rozwoju. W tym zakresie biblioteki znalazły miejsce w obszarze oznaczonym przez autorów raportu hasłem „Maruderzy” (Rys.3), czyli takich usług, które się rozwijają (osiągnęły stopień rozwoju między 25, a 50%), ale nie w zadowalającym tempie (dynamika rozwoju poniżej 15%).

Rys. 3. Raport Cap Gemini 2004 „Rozwój eGovernment w Polsce (3)

Niestety na tle wyników badań ogólnoeuropejskich nasze rodzime usługi znajdują się w tyle. Usługi badane w ten sam sposób w krajach Unii rozwinęły się średnio do poziomu 68 % (Rys.4).

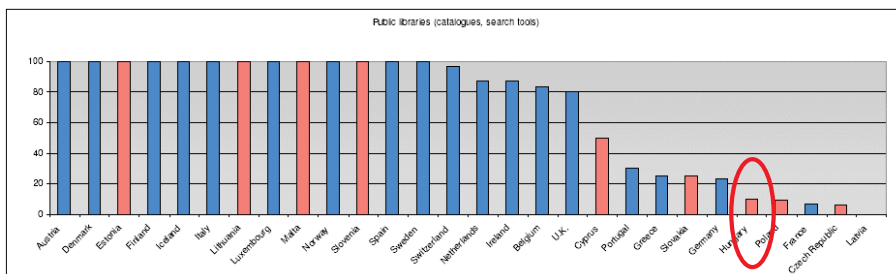

Rys. 4. Raport Cap Gemini 2004 „rozwój eGovernment w Polsce (4)

Bardzo zasmucający jest wynik innego raportu firmy Cap Gemini European Com-

mission Directorate General for Information Society and Media Online Availability of Public Services: *How is Europe Progressing ?* 03.2005 (Rys.5), według którego Polska jest w grupie kilku europejskich państw posiadających strony WWW bibliotek na poziomie rozwoju poniżej 10%, podczas gdy w połowie z tych państw wskaźnik ten jest równy 100%.

Osiągnięcie poziomu 100% oznacza, że publicznie dostępna strona WWW biblioteki oferuje możliwość znalezienia wybranego tytułu (książki lub CD) i wykonania elektronicznej rezerwacji lub zamówienia elektronicznej kopii.

Rys. 5. Raport Cap Gemini 2005 "How is Europe Progressing?"

W związku z ogromnym rozwojem dostępu do sieci Internet biblioteki publiczne przestały być głównym punktem dostępu do sieci dla obywateli. Wskazują na to wyniki raportu „*The digital divide in Europe*” sporządzonego w październiku 2005 roku.

Raport ilustruje m.in. miejsca dostępu do Internetu oraz wyłączone miejsca dostępu do Internetu dla użytkowników w wieku 16-74. W tym zestawieniu Polska nie odstaje od Europy. Wskaźnik wynoszący dla Polski 3% (Rys.6) jest bardzo podobny do wyniku

Table 3 – Internet users access to the Internet (2004), by place of access and by only place of access (as percentage of Internet users aged 16 to 74)

	EU-25	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	BG	RO	TR	IS	NO
Place of accessing the Internet																												
Home	75	63	89	86	64	60	63	67	68	70	33	37	90	52	89	72	52	58	70	48	70	85	81	41	39	32	79	83
Place of work	41	45	70	30	41	45	44	44	47	45	52	42	41	36	47	47	30	50	54	56	53	45	47	40	35	41	50	54
Place of education	17	24	16	14	25	21	19	14	13	18	21	38	11	24	11	10	27	25	22	23	22	14	17	14	18	9	16	17
Other people's place	20	9	20	20	8	4	4	18	23	26	10	23	3	6	20	16	24	19	16	24	27	16	17	11	11	11	11	11
Public library	7	4	11	2	3	3	1	4	10	10	10	10	10	6	3	9	9	5	14	9	2	1	1	1	1	1	1	1
Internet café	7	1	4	11	10	3	3	10	15	17	3	10	2	1	1	3	3	21	5	14	9	2	1	1	1	1	1	1
Unique place of accessing the Internet																												
Only at home	34	31	45	28	27	39	29	28	7	12	46	20	39	25	0	19	48	19	37	29	16	16	16	16	16	34	27	27
Only at place of work	9	7	5	11	21	20	17	18	18	20	6	15	18	12	11	17	32	11	9	6	19	19	19	19	24	18	8	8
Only at place of education	2	1	1	3	9	7	2	3	5	11	2	6	3	7	0	1	11	1	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2
Only at other people's place	3	1	3	5	1	2	3	4	4	4	4	4	3	7	0	2	3	0	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2
Only at public library	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Only at Internet café	1	0	0	1	3	1	1	2	3	3	3	3	0	3	3	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Source: Eurostat, Community survey on ICT usage in households and by individuals.

Notes: (i) Data not available for BE, FR and MT. (ii) Percentages for EU-25 are based on the available EU countries; different subsets of countries may have been used depending on the subject or breakdown. (iii) Degree of urbanisation: estimates for PL (non-comparable two-category breakdown) and UK (degree of urbanisation only available for 87% of the sampled households)

Rys. 6. Raport "The digital divide in Europe" 2005

osiąganego w innych krajach członkowskich. Wskaźnik ten ilustruje jednak tendencję wzrostu powszechności dostępu do sieci Internet poza publicznymi instytucjami. W stosunku do roku 2001, w którym biblioteki publiczne były najpopularniejszym miejscem dostępu do sieci, obecnie największy odsetek osób korzysta z Internetu w domu.

3. Biblioteki w polskich dokumentach o społeczeństwie informacyjnym

W pierwszych dokumentach rządowych traktujących o SI, bibliotekom nie poświęcono zbyt wiele miejsca. Jeden z ważniejszych dokumentów – „e-Polska” [13] – widzi udział bibliotek w budowaniu SI przede wszystkim przez pryzmat biblioteki szkolnej. W planowanych działaniach znalazło się organizowanie w bibliotekach szkolnych multimedialnych centrów informacji oraz szkolenie bibliotekarzy w zakresie nowych technik informacyjnych. Dokument wskazuje jednak potrzebę wykorzystania bibliotek przy budowaniu sieci publicznych punktów dostępu do Internetu (PIAP). Co ciekawe „konkurencją” bibliotek w tym zakresie mają być urzędy pocztowe, których sieć jest w kraju faktycznie najbardziej rozbudowana.

Więcej na temat bibliotek znajdziemy we wspomnianym wcześniej dokumencie **ePolska 2006** [9]. Dokument ten będący strategią rozwoju SI w Polsce opracowaną w roku 2003 wskazuje na konieczność utworzenia centralnej Polskiej Biblioteki Internetowej oraz zapowiada wdrożenie programu „Ikonka” zakładającego zbudowanie w oparciu o biblioteki gminne punktów PIAP. Jako trzy pierwsze województwa do pilotażu zostały wybrane: podlaskie, lubelskie i łódzkie. Natomiast najciekawszą inicjatywą tego dokumentu, również dla bibliotek, jest zapowiedź powstania projektu **WROTA POLSKI**. Jest to projekt zakładający przeniesienie na platformę elektroniczną 26 podstawowych usług publicznych. Wśród 6 usług dla obywateli przeznaczonych do wdrożenia w pierwszej kolejności znalazły się:

- składanie deklaracji, informacji i innych dokumentów w celu rozliczenia podatków,
- przeszukiwanie ofert pracy i pomoc w jej znalezieniu,
- uzyskanie praw do wypłat zasiłków z ZUS-u,
- uzyskanie dowodu osobistego, prawa jazdy i paszportu,
- **dostęp do katalogów bibliotek publicznych i ich przeszukiwanie (wraz z możliwością rezerwacji pozycji do wypożyczenia na dany termin lub zamówienia przesłania do innej biblioteki. Istotna jest możliwość przeszukiwania zasobów bibliotecznych różnych lokalizacji jednocześnie).**
- zapisanie się na wizytę u lekarza.

Sam projekt zakłada utworzenie centralnego mechanizmu świadczenia przez administrację usług publicznych. Warstwą prezentacji dla obywateli ma być portal internetowy, który stanowi katalog usług publicznych pozwalający na uzyskanie informacji o usługach, zamówienie usługi, wniesienie opłaty (jeśli to konieczne), śledzenie stanu realizacji usługi oraz uzyskanie efektu zamówionej usługi, czyli np. uzyskanie odpowiedzi urzędu, zamówienie wizyty u lekarza. Projekt obejmuje kilka dokumentów zajmujących się różnymi zagadnieniami związanymi z wdrożeniem Wrot Polski.

Szczegółowy opis jednej z priorytetowych usług, jaką jest dostęp do katalogu bibliotecznego znajduje się w dokumencie *Wrota Polski. Lista usług do wdrożenia w pierwszej kolejności* [16]. W opisie usługi odnajdziemy następujące jej podstawowe funkcje:

- przeszukiwanie katalogów,
- rezerwacja publikacji,
- wysłanie publikacji do obywatela,
- opłata za usługę,

oraz jej funkcjonalności rozszerzone:

- informacja o dostępności publikacji,
- przypomnienie o terminach zwrotu,
- informacja o obywatelu dotycząca zalegania z płatnościami, terminowości zwrotów, jakości zwracanych publikacji.

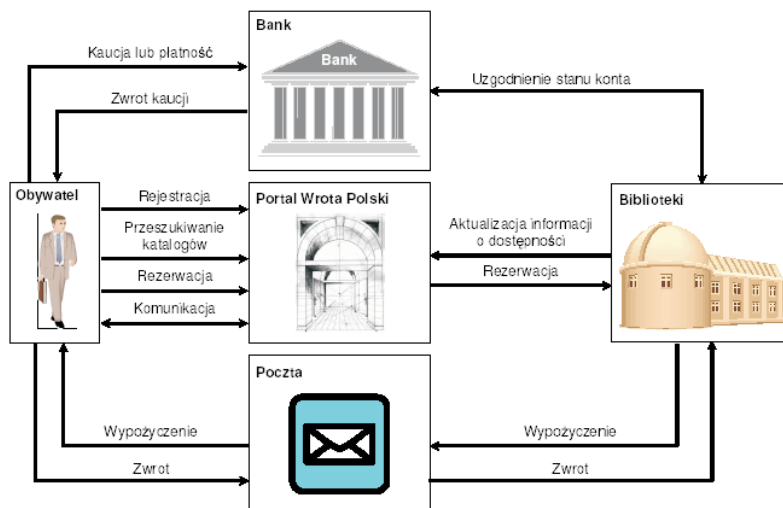
Całe przedsięwzięcie ma dotyczyć wszystkich 11 tys. bibliotek publicznych, jakie funkcjonują w Polsce. Planowana liczba wykonywanych usług w modelu docelowym, w piątym roku funkcjonowania usługi, to 680 tys. transakcji przeprowadzonych w ciągu roku.

Model organizacyjny funkcjonowania usługi przedstawia Rys.7.

Korzyści wdrożenia usługi oszacowano na kwotę 11,8 mln złotych rocznie z czego 0,7 mln zł mają zaoszczędzić biblioteki (przez skrócenie czasu obsługi każdej transakcji o 3 min), a 11,1 mln zł zaoszczędzą obywatele (głównie na czasie i kosztach dojazdu do biblioteki).

Model wydaje się być prosty w swoich założeniach, dużo gorzej wypada jak się odniesie go w skali całego projektu.

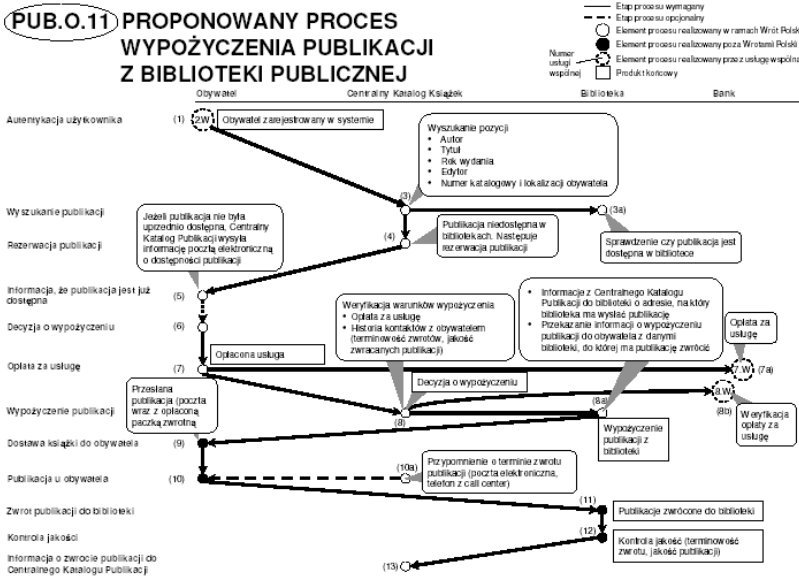
PUB.O.11 MODEL ORGANIZACYJNY PROPONOWANEGO PROCESU

Rys. 7. Wrota Polski. Realizacja usługi dostępu do katalogów bibliotek publicznych

Znacznie bardziej skomplikowanie prezentuje się opis procesu wypożyczenia książki z biblioteki (Rys.8).

Rys. 8. Wrota Polski. Proces realizacji usługi dostępu do katalogów bibliotek publicznych

Jednak, po dokładniejszej analizie, i w tym przypadku logika konstrukcji tego procesu raczej nie budzi wątpliwości.

Więcej kontrowersji może natomiast budzić „Analityczne ustalenie kosztów informatyzacji bibliotek publicznych” [15]. Wycena ta jest na tyle ciekawa, że warto ją w całości zaprezentować (Rys.9). Po pierwsze projekt zakłada budowę centralnego serwera obsługującego 11 tys. bibliotek. Po drugie przyjmuje, że da się to zrealizować za 1.780.000 zł. Po trzecie kalkulacja zakłada zeskanowanie „istniejących fiszek” w liczbie 40 mln sztuk oraz „wklepanie ich do systemu”. Obawy budzi już oparcie systemu o jeden centralny serwer i wyposażenie bibliotek w łącze typu Neostrada, ale chyba żaden bibliotekarz, który pracuje z jakimkolwiek systemem katalogowym nie jest w stanie zgodzić się z tezą, że taki centralny katalog da się zrealizować przez „wklepanie do systemu” kart katalogowych tworzonych w 11 tysiącach jednostek.

Mimo, że w Polsce istnieją projekty katalogów centralnych (NUKAT, KaRo, BN) widać, że autorzy Wrot Polski nie uznali za celowe skonsultowanie założeń projektu ze środowiskiem bibliotekarskim. Owszem, takie konsultacje są przewidziane w harmonogramie wdrożenia usługi, ale jako forma warsztatu ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich w celu uzgodnienia wspólnego standardu [18].

Analiza badań opinii publicznej przedstawiona w dokumencie [15] wykazała, że usługa dostępu do katalogu bibliotek publicznych cieszy się uznaniem ponad 70% respondentów jako usługi istotnej lub bardzo ważnej dla nich, ale jednocześnie tylko poniżej 5% tych respondentów uważa, że jest to usługa, która powinna być wdrożona w pierwszej kolejności. Wniosek wysnuty z tych badań warto zacytować w całości:

„Wyniki badania nie potwierdziły priorytetu usługi dostępu do zasobów bibliotek publicznych – wynik badania może być sygnałem, że w priorytetyzacji przeceniono rolę

dużego wolumenu transakcji (146 mln/rok) oraz subiektywnie przypisano za duże znaczenie społeczne. Z drugiej jednak strony usługa ta może być bardzo pożądana wśród niektórych grup społecznych, np. studentów i pracowników nauki. Należy rozważyć korektę priorytetów polegającą na wdrożeniu tej usługi na mniejszą skalę. Nie mniej jednak, jeśli zakłada się, że edukacja jest priorytetem państwa, to nie można tej usługi uznać za nieważną”.

Na podstawie tego wniosku zredukowano przedstawiony wyżej fundusz wdrożenia o połowę.

Źródło kosztów		Wartość PLN	Uzasadnienie
sprzęt	serwer	1 000 000	centralny serwer dla wszystkich bibliotek uczestniczących w programie; przechowuje dane o książkach i użytkownikach oraz zarządza transakcjami
	zakup komputerów do bibliotek	31 900 000	zakup średnio 1 komputera do każdej z 11 000 bibliotek w cenie 2 500 PLN oraz po jednej drukarce w cenie 400 PLN; zakłada się że biblioteki posiadają komputery mogące uczestniczyć w systemie
	podłączenie komputerów do sieci i lokalne urządzenia sieciowe	28 000 000	uwzględnia sieć lokalną, podłączenie do Neostrady i router
oprogramowanie	baza danych	480 000	licencja na 8 procesorów
	aplikacja	100 000	
usługi	instalacja urządzeń centralnych	200 000	przy założeniu godzinnej instalacji i dwugodzinnego szkolenia w każdej z bibliotek
	instalacja urządzeń lokalnych i szkolenie	1 600 000	
	skanowanie istniejących fiszek	22 000 000	przy założeniu wklepania do systemu 40 milionów fiszek; zakłada się, że żadna z bibliotek nie jest skomputeryzowana, co jest bardzo konserwatywnym podejściem
łącznie koszt wdrożenia		85 880 000	jest to kwota dla 11 tys. bibliotek, które mogą być podłączane przez kilka lat
łącznie koszt utrzymania systemu		10 570 000	25% kosztów serwera, komputerów, routerów i oprogramowania

Rys. 9. Wrota Polski. Analityczne ustalenie kosztów informatyzacji bibliotek publicznych

W podsumowaniu przeglądu dokumentów dotyczących społeczeństwa informacyjnego można powiedzieć, że rola i znaczenie bibliotek w tym procesie jest zauważona przez czynniki decyzyjne w naszym kraju. I mimo, że przedstawione projekty pozostawiają dużo wątpliwości, to ustalenie wysokiego priorytetu dla usług bibliotecznych jest niewątpliwie otwarciem możliwości realizacji projektów w tym zakresie, a tym samym zaistnienia bibliotek w polskim społeczeństwie informacyjnym. Wyraźnie również widać, że projekty informatyzacji bibliotek będą powstawać i to niekoniernie z udziałem bibliotekarzy. Może to czas, żeby biblioteki nie czekając na zaproszenie, wzięły na siebie ciężar edukacji nie tylko samych obywateli, ale również środowisk opiniotwórczych i decyzyjnych w naszym kraju?

4. Miejsce biblioteki w społeczeństwie informacyjnym

Analizując przedstawione dokumenty o SI można stwierdzić, że nie dostrzegają one tych cech bibliotek, które mogą i powinny być wykorzystane w budowaniu społeczeństwa opartego o wiedzę. Jeśli oprzemy się o drugą z przedstawionych na wstępie definicji określającą SI jako „ogół ludzi mających powszechnie i łatwe możliwości komunikowania się oraz dostęp do potrzebnych informacji”, to łatwo z niej wywnioskujemy, że takie społeczeństwo można budować wykorzystując potencjał bibliotek. Biblioteki, zwłaszcza naukowe mają gotowe środki do udostępniania obywatelom potrzebnych informacji i to na różnym poziomie skomplikowania i szczegółowości oraz stwarzania im możliwości komunikowania się. Potencjał biblioteki to:

- doświadczenie w „radzeniu sobie” z informacją naukową:
  - jej filtrowaniem,
  - oceną wiarygodności, istotności, aktualności,
  - przystępnym i zindywidualizowanym przedstawieniem,
- znajomość użytkownika, jego potrzeb realizowane przez bezpośrednie kontakty,
- zaplecze techniczne (systemy informatyczne, sieci komputerowe, serwery, dostęp do Internetu) obecne w zdecydowanej większości dużych bibliotek, zwłaszcza akademickich,
- bazy katalogowe, biblioteki cyfrowe, specjalistyczne bazy informacyjne,
- fizyczna „przestrzeń” umożliwiająca kontakty międzyludzkie.

Mimo, że rola w tworzeniu SI w Polsce przypisana bibliotekom w oficjalnych dokumentach nie jest na pewno rolą na miarę bibliotecznych możliwości i ambicji to jednak oddając rację autorom projektów trzeba zauważyć, że usługi biblioteczne zostały dostrzeżone jako ważny element budowy przyszłości naszego kraju. Precyzyjne znalezienie miejsca dla każdej biblioteki w XXI wieku w społeczności tej ogólnej ale również i lokalnej nie jest na pewno proste, ale widać, że są ku temu możliwości zarówno od strony potencjału drzemiącego w bibliotekach jak i środków wsparcia ze strony czynników decyzyjnych.

Jako podsumowanie powyższych rozważań można zacytować motto z dokumentu e-Polska 2020:

*A co do przyszłości, zadanie polega
nie na jej przewidywaniu,
ale umożliwieniu.*

Antoine de Saint-Exupery

Można powiedzieć, że autorzy projektów społeczeństwa informacyjnego w Polsce spróbowali przewidzieć przyszłość bibliotek – i to im się nie udało, ale również wskazali usługi biblioteczne jako ważny element SI XXI wieku, tym samym więc biblioteki otrzymały szansę nie tylko na przetrwanie, ale i na znaczny rozwój.

Bibliografia

1. Goban-Klass T., Sienkiewicz P.: *Spoleczeństwo informacyjne: szanse, zagrożenia, wyzwania*. Kraków: Wydaw. Fundacji Postępu i Telekomunikacji, 1999
2. *Udział bibliotek akademickich w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego w Polsce – potencjał, możliwości, potrzeby*. Materiały konferencyjne. Bydgoszcz: Akademia Techniczno-Rolnicza, 2002
3. Radwański A.: *Biblioteki w ePolsce. Dramat w trzech odsłonach*, Biuletyn EBIB [online] 2003 nr 7 [dostęp 16.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/47/radwanski.php>
4. *Spoleczeństwo informacyjne* [online] [dostęp 16.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://www.spoleczenstwoinformacyjne.pl/>
5. *Strategie rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce* [online]. Komitetu Badań Naukowych [dostęp 16.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://www.kbn.gov.pl/gsi/>
6. *Przyjazna administracja* [online] [dostęp 16.06.2006]. Dostępny w Internecie: http://www.infoobywatel.gov.pl/enk/2_2/spol_inf/
7. *Działalność Unii Europejskiej – Spoleczeństwo Informacyjne* [online] [dostęp 16.06.2006]. Dostępny w Internecie: http://europa.eu/pol/info/index_pl.htm
8. *Infoport* [online] [dostęp 16.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://www.infoport.pl/content/?dn=8>
9. *e-inclusion. The Information Society's potential for social inclusion in Europe Commission of European Communities*. Bruksela 09.2001
10. *e-Polska 2006. Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – e-Polska na lata 2004-2006*. [Warszawa]: Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, grudzień 2003
11. *Rozwój eGovernment w Polsce 3 edycja badań eEurope*. Raport CapGemini wykonany na zlecenie MNiI, 07.2004
12. *How is Europe Progressing?* Raport CapGemini European Commission Directorate General for Information Society and Media Online Availability of Public Services, 03.2005
13. *The digital divide in Europe*. Raport European Communities 38/2005, 10.2005

14. *ePolska. Plan działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006.* [Warszawa]: Ministerstwo Gospodarki, 2002
15. *Wrota. Wstępna koncepcja projektu.* [Warszawa]: Komitet Badań Naukowych, 11 grudnia 2002
16. *Architektura oraz podstawowe funkcjonalności systemu informacyjnego Wrót Polski.* [Warszawa]: Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, 21 grudnia 2004
17. *Wrota Polski. Lista usług do wdrożenia w pierwszej kolejności.* [Warszawa]: Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, [b.r.]
18. *Harmonogram realizacji projektu Wrota Polski.* [Warszawa]: Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, [b.r.]

Information Society – what the library in the 21st century should know about?

We are usually aware of the slogan “Information Society” (further called SI). But do we know what it means and what it covers?

The paper attempts to make the synthesis of the official documents and projects regarding the subject field of information society with the special regard to the library services, the consequences and the opportunities that emerge for the library in the 21st century.